

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ПЛАН

- 2.1. Державне регулювання бухгалтерського обліку**
- 2.2. Роль нормативно-правового забезпечення в організації обліку**
- 2.3. Методичні і правові аспекти регулювання бухгалтерського обліку**
- 2.4. Облікова політика підприємства**

2.1. Державне регулювання бухгалтерського обліку

Організація нормативно-правового забезпечення і державного регулювання бухгалтерського обліку в Україні здійснюється за допомогою нормативно-правових документів Кабінету Міністрів, Міністерства фінансів, Державного комітету статистики, Державної фіскальної служби, Національного банку та інших державних органів.

**Державне регулювання
бухгалтерського обліку в Україні
здійснюється з метою:**

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають користувачів;**
- удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.**

Суб'єкти державного регулювання обліку:

ВРУ і КМУ, які затверджують систему нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку;

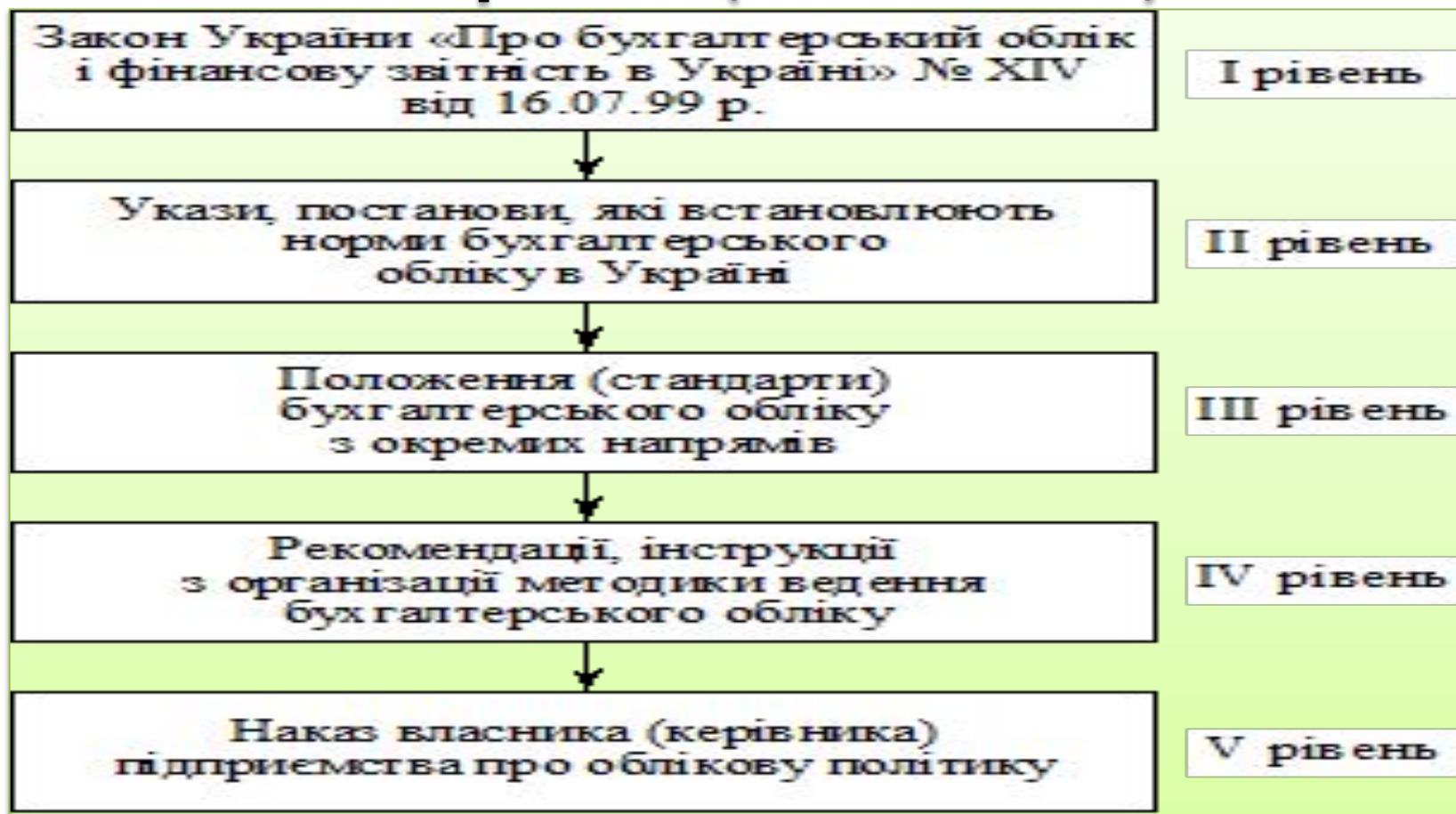
МФУ, яке розробляє спеціальні нормативні документи, що регулюють б.о., П(с)БО, інструкції, що регламентують порядок б.о. на окремих ділянках, загальні вимоги до фінансової звітності, План рахунків та інструкцію про його застосування;

Державний комітет статистики, що бере участь у розробці і затвердженні форм документів і форм звітності;

Державна фіскальна служба, що контролює виконання податкової політики;

НБУ, галузеві міністерства та інші державні органи

В Україні структура нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку складається з п'яти рівнів (Сопко В.В.):

Нормативна база обліку

формується на **двох**
рівнях:

на **макрорівні**
та **мікрорівні**

Макрорівень охоплює рішення державних органів законодавчої і виконавчої влади:

- документи, що регулюють порядок ведення б.о., складання і подання фінансової звітності юридичними особами;
- План рахунків і П(с)БО, що встановлюють правила і способи ведення обліку, складання та подання бухгалтерської звітності;
- нормативні акти і методичні вказівки (інструкції, листи, рекомендації) з питань бухгалтерського обліку, що розробляються МФУ та іншими державними органами

Мікрорівень- рівень підприємств, який охоплює його **робочі документи,**

що формують облікову політику (робочий план рахунків б.о., графік документообігу),
спираючись на права та специфіку діяльності підприємств.

2.2. Роль нормативно-правового забезпечення в організації обліку

Згідно з п. 1 і 2 ст.8 ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік ведеться **безперервно з дня його реєстрації до його ліквідації**, а питання організації бухгалтерського обліку відноситься до компетенції власника .

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві на підприємстві несе **власник або керівник** підприємства. Він **зобов'язаний** створити необхідні умови для правильного ведення обліку, виконання усіма підрозділами і робітниками підприємства, що збирають економічну інформацію, **ВИМОГ** **головного бухгалтера щодо порядку оформлення і надання документів.**

Суттєва особливість З У «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

- він створює методологічні засади збору, реєстрації та узагальнення інформації, які здійснюються шляхом суцільного, безперервного та документального обліку всіх господарських операцій.

Організація збору і систематизації нормативно-правової інформації

Законодавчі акти, нормативно-правові документи можна знайти на офіційних сайтах **ВРУ** (<http://portal.rada.gov.ua>), **МФУ** (<http://minfin.gov.ua>), **ДФС** (<http://www.sta.gov.ua>), та інших державних органів. Всі новини законодавства у Всеукраїнській мережі «ЛІГА:ЗАКОН» (<http://www.ligazakon.ua>)

2.3. Методичні і правові аспекти регулювання бухгалтерського обліку

Бухгалтерський облік в Україні згідно з Указом ПУ від 23.05.1992 р. і Постановою КМУ 28.10.1998 р. № 1706 «Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів» поступово зближується з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ).

На їх основі розроблені і затверджені основні методологічні і нормативні документи: ЗУ «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(с)БО, План рахунків бухгалтерського обліку, заснований на вимогах національних стандартів і методології міжнародного обліку.

Безпосереднє регулювання обліку в Україні має

- **Методологічні**

і

- **Правові**

аспекти

Методологічне регулювання

здійснює МФУ, яке розробляє:

***План рахунків бухгалтерського обліку;
П(с)БО; Положення про документальне
забезпечення записів у бухгалтерському
обліку; Методичні рекомендації по
використанню реєстрів
бухгалтерського обліку, обсяг, форми і
порядок складання річної (квартальної)
фінансової звітності, інші нормативні
документи, що регулюють облік в цілому
і окремі його аспекти.***

При МФУ діє **Методологічна рада з бухгалтерського обліку як дорадчий орган з метою:**

- організації розробки та розгляду проектів національних П(с)БО, інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- удосконалення організаційних форм і методів;
- методологічного забезпечення впровадження сучасної технології збору та опрацювання обліково-економічної інформації;
- розробки рекомендацій щодо вдосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів.

Правове регулювання

бухгалтерського обліку здійснюється на підставі:

- **законів і постанов ВРУ**, що стосуються діяльності підприємств, оподаткування, оплати праці, ЗЕД тощо;
- **постанов КМУ та ін. органів виконавчої влади** з питань економіки, планування, обліку та калькуляції собівартості продукції, амортизації основних засобів ...
- **наказів МФУ** з питань документування, методики ведення обліку, складання фінансової звітності;
- **постанов НБУ** з питань ведення касових операцій, розрахунково-кредитних операцій, відкриття рахунків в національній і іноземній валюті, правил використання іноземної валюти в межах і за межами країни;

- **наказів органів статистики**, якими затверджуються форми звітності, що є обов'язковими для складання і надання всіма підприємствами. Органи статистики з Міністерством фінансів розробляють типові форми документів;
- **наказів Міністерства економіки з питань ціноутворення, галузевих міністерств, інших органів (Пенсійний фонд...)**, перед якими звітує підприємство;
- **наказів, листів Державної фіскальної служби**, в яких роз'яснюються питання оподаткування суб'єктів господарювання.

Основні нормативні документи,

які регламентують організацію обліку - національні Положення (стандарт) бухгалтерського обліку.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку – це нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, який визначає принципи і методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Кожне з них визначає **термінологію**, **способи**, **методи** і **правила обліку** при

Стандарти бухгалтерського обліку повинні давати відповіді на такі питання:

- 1. Який мінімум інформації повинен бути наведений у фінансовій звітності, щоб на її основі можна було ухвалювати різні управлінські рішення?**
- 2. Як оцінювати окремі статті фінансової звітності (активи, пасиви, інші показники)?**

Структура національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку:

- 1. Вступ (загальні положення).**
- 2. Опис суті. Розкривається зміст певного об'єкта, його визначення, способи оцінки, методи обліку і т.п.**
- 3. Розкривається інформація, яка повинна обов'язково знайти відображення у звітності і примітках до неї.**
- 4. Необхідні пояснення (примітки), які регулюють процедуру практичного застосування окремих вимог, складових, основу того або іншого Положення (стандарту) бухгалтерського обліку.**
- 5. Дата набуття чинності.**

2.4.Облікова політика підприємства

Облікова політика підприємства – це, надане йому державою право вибору певних методик, форм і техніки ведення бухгалтерського обліку та їх затвердження наказом керівника підприємства на основі чинних нормативно-правових актів України і специфіки його діяльності.

Макрорівень –

політика державного регулювання:

- визнання країною міжнародних бухгалтерських стандартів та впровадження їх у національну систему обліку;
- розробка національного плану рахунків;
- розробка та затвердження форм звітності;
- методологічне та організаційне керівництво системою обліку в країні;
- сприяння підготовці кадрів та розвиток наукових досліджень ...

Мікорівень -

Політика підприємства з метою забезпечення надійності фінансової звітності:

- **робочий план рахунків бухгалтерського обліку;**
- **форми первинних облікових документів;**
- **порядок проведення інвентаризації активів та зобов'язань;**
- **методи оцінки активів та зобов'язань;**
- **правила документообігу і технологія обробки облікової інформації ...**

Облікова політика призначена забезпечити:

- упорядкування облікового процесу на підприємстві;**
- методологічні і методичні засади відображення господарських операцій, майна підприємства та фінансових результатів його діяльності;**
- цілеспрямованість та гармонійність бухгалтерського обліку;**
- економічну ефективність обліку.**

Фактори формування облікової політики:

- форма власності та організаційно-правова структура підприємства (ТзОВ, АТ, СП, ДП ...)
- вид економічної діяльності чи галузеве підпорядкування, що зумовлює особливості та умови облікової роботи;
- параметри підприємства за обсягами діяльності, номенклатурою продукції, чисельністю працюючих, тощо;
- відносини з податковою системою, наявність пільг та умови їх отримання;
- умови забезпечення ресурсами та умови реалізації готової продукції;
- матеріально-технічне забезпечення обліково-аналітичної роботи підприємства та рівень забезпеченості кваліфікованими працівниками;
- умови організації та стимулювання праці, відповідальності ...

Причинами появи облікової політики в ринкових умовах є:

- альтернативні варіанти щодо організації і ведення бухгалтерського обліку передбачені законодавчими документами;**
- розширення видів діяльності та організаційно-правових форм суб'єктів господарювання;**
- зміна ролі бухгалтера в господарському житті підприємства від простого реєстратора господарських операцій до активного його учасника.**

Завдання облікової політики

**забезпечення одержання
достовірної інформації про
фінансовий стан підприємства,
результати його діяльності, що
необхідно для всіх
користувачів бухгалтерської
звітності для прийняття
відповідних рішень.**

Виміри облікової політики:

**соціальний, економічний,
поведінковий, психологічний,
інформаційний, юридичний –
залежно від виміру облікової
політики, за її допомогою
вирішуються різні завдання
щодо діяльності суб'єкта
господарювання.**

Коло осіб, які мають бути обізнані з обліковою політикою підприємства

це зовнішні та внутрішні суб'єкти.

До внутрішніх користувачів відносяться:

власники підприємства, керівник підприємства, управлінський персонал, головний бухгалтер, облікові працівники.

До зовнішніх користувачів відносяться: аудитори, контролюючі органи (податкова служба), інвестори, кредитори та інші користувачі звітної інформації підприємства.

Складові облікової політики

- організаційна, методична та технічна складова.**

Кожна складова облікової політики підприємства об'єднує відповідні об'єкти, за якими існують альтернативні варіанти – елементи.

Об'єкт організації складової облікової політики

**форма організації
бухгалтерського обліку,
елемент – одна з чотирьох
визначених
законодавством форм
організації.**

Методична складова

передбачає визначення способів ведення обліку його об'єктів, які мають альтернативні способи відображення.

Прикладом об'єкта методичної складової облікової політики можуть бути основні засоби,

елементи облікової політики, які йому відповідають, – метод нарахування

амортизації, строк корисної експлуатації, ліквідаційна вартість основних засобів тощо.

Технічна складова

**визначення технічних засобів,
які забезпечують ведення
обліку.**

**Об'єктом технічної складової є
форма ведення обліку,
елементами – журнальна,
меморіально-ордерна,
спрощена, комп'ютерна тощо.**

Етапи формування облікової політики:

- **Підготовчий етап:** збір законодавчих і нормативних документів, що регламентують методiku та організацію обліку, визначення факторів, що впливають на облікову політику; вивчення технологічних особливостей обліку.
- **Основний етап:** вибір методів оцінки і обліку майна підприємства, його витрат, доходів та фінансових результатів, оформлення облікової політики
- **Заключний етап:** контроль за впровадженням облікової політики, виявлення її недоліків та розробка змін

Документальне оформлення облікової політики підприємства

Група документів	Склад і характеристика
Внутрішні організаційно-розпорядчі документи	Внутрішні правила, інструкції, положення, регламенти, рішення власників. Вибір конкретного типу документа залежність від внутрішнього типу розпорядку підприємства та характеру питання облікової політики
Проектні матеріали з організації бухгалтерського обліку	Графік документообігу, робочі проекти автоматизованого ведення обліку, посадові інструкції
Установчі документи (статут, установчий договір)	Закладають основи побудови всієї господарської і управлінської системи підприємства. Поряд з визначанням предмету діяльності суб'єкта господарювання, його статусу, порядку функціонування, установчі документи відображають ряд питань бухгалтерського обліку (тривалість облікового періоду, порядок розгляду та затвердження річної бухгалтерської звітності, порядок проведення аудиту звітності тощо)

Етапи розробки наказу про облікову політику:

- 1. Створення робочої комісії з розробки положень облікової політики.**
- 2. Підготовка комісією Наказу про облікову політику.**
- 3. Підготовка додатків до наказу.**
- 4. Затвердження Наказу про облікову політику.**
- 5. Ознайомлення з наказом (під розписку) всіх виконавців.**

Структура наказу про облікову політику:

Преамбула

- 1. Організація роботи апарату бухгалтерії.**
- 2. Методика бухгалтерського обліку.**
- 3. Техніка бухгалтерського обліку.**

Лекція закінчена.

Дякую

за

увагу!